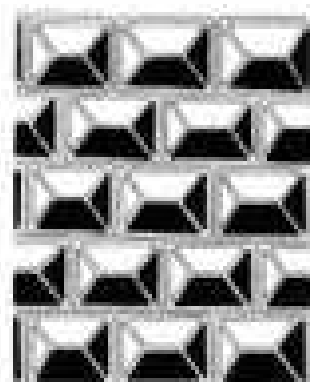
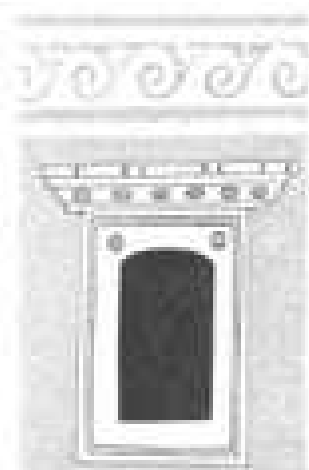
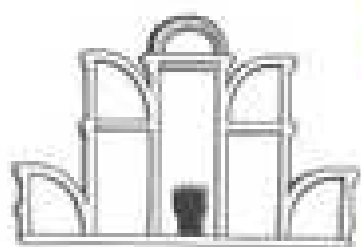

RENESSANCE POD ČERNOU VĚŽÍ

RENESSANCE

Co si představíte pod tímto pojmem?

Renesance, přestože je nejčastěji spojována s definicí uměleckého slohu, představuje celou historickou epochu trvající od 14. do 17. století. Tento pojem, jež v překladu znamená znovuzrození, byl poprvé užít již koncem 16. století pro období rozkvětu umění a vědy, které začalo na konci 13. století ve Florencii.

Z jaké země tedy renesance přišla?

Tento styl se vyznačuje převážně zesvětštěním, individualismem a návratem antiky. Přináší smysl pro harmonii, vyváženost a klid, jež následně určoval ráz renesanční architektury a navrácel jí její lidské měřítko.

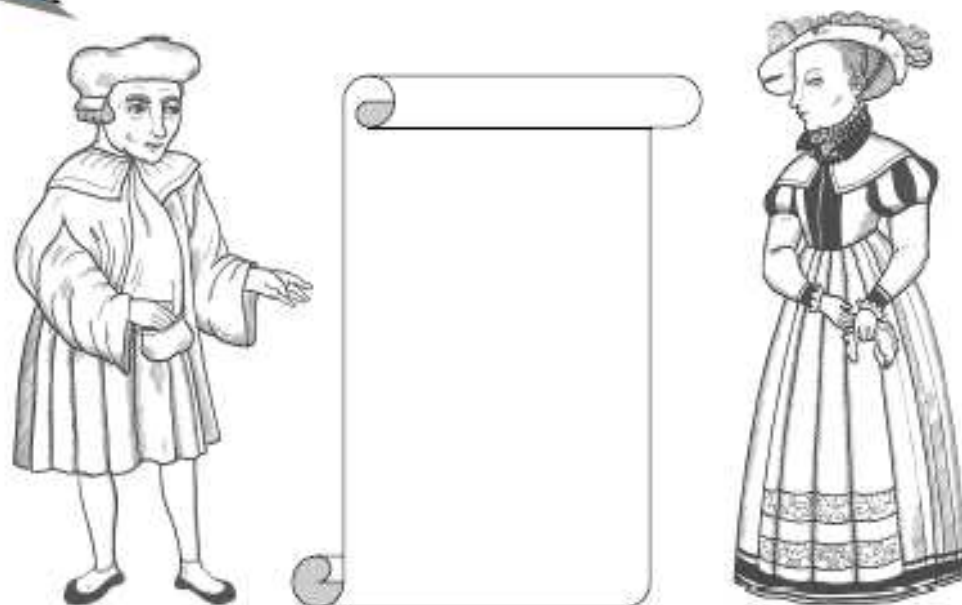
Již od 12. století se v Evropě rozvíjí obchod, vzrůstá prosperita měst a jejich obyvatel, města se vymaňují z nadvlády šlechty a církve a formují se jako samostatné celky. A právě tato hospodářská prosperita měst vedla k rozvoji nového stylu, v jehož duchu se nese nejen stavitelství a výtvarné umění, ale celý životní styl.

Víte, v čem dalším se může nový styl projevovat?

Nový sloh se šířil po celé Evropě a ani České království nezůstalo výjimkou. Do českých zemí přichází již kolem roku 1492, přesto na rozdíl od pozdějšího baroka nepatří renesance v Čechách a na Moravě k dominantním slohům. Příčinou mohla být politická situace v Českém království v 15. a 16. století, kdy husitské války politicky rozdělují a hospodářsky rozvrací zemi. Situace se zlepšila až v 16. století, kdy panovník opět upevňuje svou pozici a společně se šlechtou a měšťany začíná přejímat renesanční styl architektury při stavbě svých paláců a domů. Přesto je po celou dobu stále patrný přežívající silný vliv gotického slohu. Počátek 17. století je již označován jako pozdní renesance a je charakteristický ústupem renesance a nastupujícími prvky manýrismu.

Znáte některé příklady renesančních památek v Čechách a na Moravě?

Pojďme nyní společně hledat pozůstatky architektury po tomto renesančním období, které se v centru našeho města dochovaly. Pomocníkem při hledání objektů, které nesou znaky renesance, vám bude plánec, do něhož si budete jednotlivé objekty a domy zakreslovat. Pokud nebudete znát některé odbornější názvy, obraťte listy až úplně dozadu, kde je slovníček, ve kterém se dozvíte vše potřebné.

Veduta města České Budějovice z roku 1602 od J. Willenberga

Černá věž

Černá věž, jež je nepochybně dominantou města, se stavěla téměř 30 let a za tu dobu se při její stavbě vystřídali tři stavitelé. V roce 1547 rozhodla městská rada o její stavbě a zároveň pověřila vedením stavby italského stavitele Hanse Spatze, po němž stavbu v roce 1555 převzal nový stavitel Lorenc, který ji pravděpodobně dokončil až do prvního poschodí. Od roku 1565 vedl stavbu další italský stavitel Vincenc Vogarelli, který ji nakonec v roce 1577 dal její konečnou podobu. Mísí se zde „budějovicko-italské“ tradice, což přispělo k tomu, že Jan Neruda přirovnal České Budějovice k italské Florencii.

Ovšem stavba tak vysoké věže není nic jednoduchého. Nejprve bylo potřeba připravit vhodné místo. Volba padla na prostor před kostelem sv. Mikuláše, a k tomuto účelu musely být z okolí vykoupeny městem a odstraněny tři měšťanské domy, které stály v dnešní ulici U Černé věže. Po odstranění domů však nastal první problém. Stavitelé věže si museli poradit s nepevným podložím a podzemní vodou – a jak to vyřešili? Do země zatloukli těsně vedle sebe mohutné dubové piloty s okovanými špicemi. To vytvořilo pevný základ, na kterém mohlo vyrůst kamenné zdivo.

*Uhodnete, jak se asi Černé věži říkalo?
Víte k čemu sloužila?*

Černá věž nebývala vždy černá. V soudobých písemnostech můžete nalézt označení jako Velká věž, Vysoká věž, Nová věž nebo dokonce jako Bílá věž. Povrch věže ztmavil nejspíše na konci 19. století a proto od 20. století nese název Černá věž. Horní část věže byla zdobena barevnými omítkami, pod ochozem byly namalovány erby a poblíž hodinového ciferníku směrem k náměstí byly zavěšeny znaky - kamenný městský znak města Budějovic a znak rodu Habsburků. Ty zde již nenajdete, neboť byly v roce 1898 odstraněny.

Černá věž je postavená z kamene, členěná kamennými mezipatrovými římsami, s ochozem v posledním patře a krytá bání z měděného plechu s lucernou. Na ostění vchodu do přízemí je vytesán letopočet 1552, nad vchodem do věžičky 1553, z čehož můžeme usuzovat, že stavba postupovala pomalu. Jak jsme si již řekli, stavba věže se protáhla na tři desetiletí, z tohoto důvodu má ochoz a střecha již renesanční charakter. Ještě před dokončením věže vystoupil na její ochoz v roce 1576 císař Rudolf II., který pobýval tehdy v Českých Budějovicích. Dne 30.5.1577 bylo na náměstí slavnostně provedeno pozlacení makovice.

Černá věž je bezpochyby dominantou, jež kraluje celému městu. Její stavba se stala symbolem hospodářské prosperity renesančního města, ovšem v době své stavby měla nejen reprezentovat, ale její úkol byl převážně praktický. Byla využívána jako kostelní zvonice a městská hlásná a strážná věž (např. proti požáru).

Jak asi věž vypadá uvnitř?

Věž má čtvercový půdorys o hraně 11,6 m a dosahuje výšky 72,29 m (ochoz je však ve výšce 45,67 m). Má pět pater, která jsou rozdělena do 9 podlaží. Zajímavostí je, že Černá věž nestojí zcela rovně, naklání se o 36 cm směrem k severozápadu.

V 6. a 7. podlaží můžete nalézt zvony, které v minulosti představovaly významný prostředek šíření informací. Nejdůležitější jejich funkcí bylo ohlašování času, nejrůznějších událostí jako bohoslužeb, svátků, ale také volaly při požárech o pomoc. Zvony byly zavěšeny na podzim roku 1573, přičemž dnes má věž celkem sedm zvonů. Největší z nich nese název Bumerin a má hmotnost téměř 3,5 tuny. Další zvony se jmenují Marta (1,7 tuny), Octava, Maria, Stříbrný (z roku 1630) a Umíráček (z roku 1705, měřící v průměru jen 45 centimetrů) a sedmým zvonem byl Poledník. Ten však byl za druhé světové války demontován a roztaven pro vojenské potřeby.

Od podzimu 1995 má Černá věž opět sedm zvonů. Tím sedmým je zvon Budvar, oznamující městu každý den poledne. Jméno nese podle svého sponzora - Budějovického Budvaru ke stému výročí založení tohoto pivovaru.

Na ochoz, z nějž máte rozhled po celém kraji až k Šumavě, vede 225 schodů.

Jak dlouho trvá, než vyjdete nahoru?

Myslíte, že zde mohl někdo žít?

Pravděpodobně pro vás nebylo těžké uhodnout, že na věži působil hlásný, neboli věžný. Avšak věžný tam nedržel jen služby, on tam žil spolu s celou svou rodinou.

Jeho úkolem bylo spolu s ponocným z ochozu věže bedlivě sledovat město, aby jeho obyvatele mohl včas varovat před nebezpečím (v podobě přicházející bouře, požáru či vojska) nebo informovat o předpokládaném počasí. Věžný však nejen musel hlídkovat na ochozu a vyhlašovat poplach (v případě požáru silnými údery na zvon Bumerin a vyvěšením červeného praporu nebo lucerny ve směru ohně), ale také mezi jeho povinnosti patřilo za pomoci zvoníků obstarávat zvonění při mších, svatbách, pohřbech, vyhlašovat začátky trhů a adventu. Od roku 1577 se do počátku 50. let 20. století vystřídalo celkem 30 věžných, přičemž někteří z věže nesměli odejít ani na krok.

Zamyslete se, jak to fungovalo s obživou. Prohlédněte si vnitřní prostory věže.

Kde asi mohl věžný se svou rodinou žít?

Víte, že na Černé věži se nachází orloj?

Když se zadíváte na fotografii, přijdete na to, kde je umístěn a co jej tvoří?

Znáte nějaké pověsti, které se k věži vztahují?

Nejen že k věži patří pověsti, ale také tu prý strašilo! Jedna z pověstí se týká původu zvonu Bumerin, o němž se vypráví, že jej vyryla svině na louce mezi Rudolfovem a Lišovem, které se dodnes říká „Sviní louka“. A protože stádo vepřů pásli lišovský pacholek, chtěli si nalezený zvon přivlastnit v Lišově. Jelikož na jejich kostelní věž se zvon nevešel, prodali jej proto městu Budějovice. A na tomto obchodě rozhodně vydělali, neboť se traduje, že lišovští dostali tolik zlatých mincí, kolik se jich vešlo v jedné řadě na cestu mezi Lišovem a Českými Budějovicemi. Podle pověstí jsou pak kolem poledne zlaťáky vidět, jak poletují okolo zvonu a připomínají jeho cenu. Nemohl je však spatřit ani věžný, ani vy je nemůžete vidět, pokud jste se v Budějovicích narodili. Reprezentují totiž bohatství města pouze před cizími návštěvníky.

Myslíte si, že na věži žila také strašidla? Podle pověstí se jedno zjevovalo v „temné komoře“ mezi Bumerinem a hodinovým patrem. Vydávalo kvilivé zvuky a skřeky a přílišné zvědavce mohlo i shodit ze schodů. Na ochozu se v noci zase zjevoval kostlivec, který hlídal ponocného, aby správně vyvolával svou modlitbu. Kdyby se ponocný spletl a na závěr modlitby vyřkl slůvko „Amen“, přinesl by neštěstí celému městu. A co podzemní chodba? Ano, také o podzemní cestě z Černé věže na zámek Hluboká kolují různé pověsti, i když většina pověstí je již dnes dávno zapomenuta.

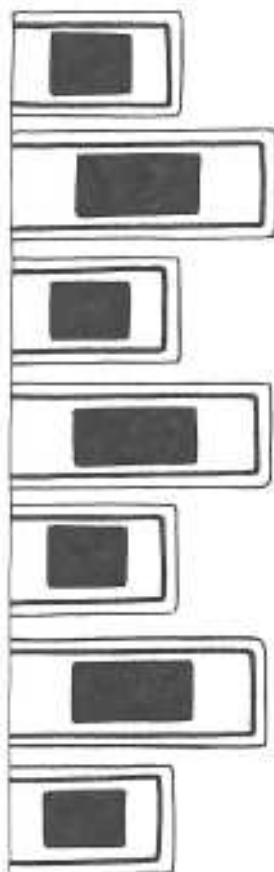
Měšťanský dům

Nyní se vrátíme k architektuře. Jak brzy zjistíte, renesance přinesla do stavitelství prvky inspirované antikou, souměrnost, reprezentativnost, nové typy staveb (např. městské paláce a vily) a nový materiál (kromě kamene se využíval také mramor a cihly). Jak jsme si již řekli, renesance přinesla do architektury důraz na světskost a individualitu a novým požadavkům tohoto stylu nevyhovoval už ani měšťanský dům. V souvislosti s reprezentativností domu se dominantním vnějším projevem stalo průčelí domů. Zároveň se postupně upouštělo od plastického členění fasády a módním prvkem tehdejší doby se stala výzdoba fasády tzv. **sgrafitovou technikou**.

Věděli byste, co „sgrafito“ znamená?

Ukážeme si tuto techniku výzdoby nejdříve na **Kneisslově domě v Kněžské ulici** (na rohu s ulicí Kanovnickou), neboť se zde dochovala nejstarší sgrafita v Českých Budějovicích. Až se k domu dostanete, zakreslete si jej do svého plánu. Komu se podaří objevit dataci na domě, může odpovědět, ve kterém roce byla renesanční omítka provedena.

Sgrafito byl nejoblíbenější dekorativní prvek tehdejšího stylu, přičemž způsob jeho provádění byl poněkud náročný. Vrchní světlá omítka se prorývala rydlem na tmavou spodní vrstvu, obvykle černou, ale také hnědou nebo červenou. Vznikaly tak ornamentální, geometrické, rostlinné či dokonce figurální vzory, mohl se používat také obrácený (tzv. negativní) způsob proškrabávání.

Všimněte si dále zdobení oken, která jsou zdůrazněna sgrafitovými šambránami a římsami, stejně jako nároží a oblouky podloubí, na jejichž výzdobu byla také užita sgrafitová technika.

Mějte na paměti, že fasádu ovšem nepředstavuje pouze umělecky vytvořená omítka, zdobí jí také další prvky, jako např. ostění oken či kamenné portály, arkádové ochozy, atiky, římsy či nejrůznější štíty, balustráda nebo klenby.

Od tohoto domu se vydejte **ulicí Kanovnickou** směrem

k náměstí a pozorně se dívejte kolem sebe, až objevíte dům s arkýřem vsazeným na kamenných krakorcích.

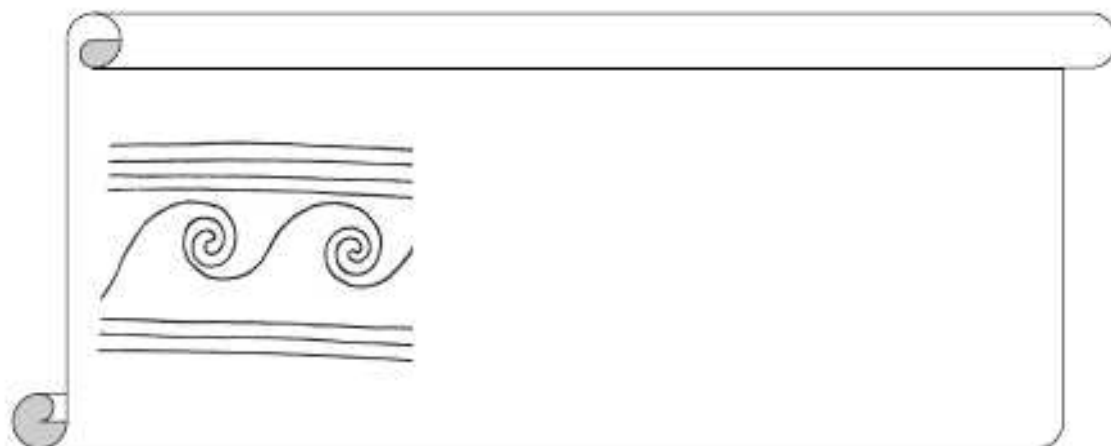

Na tomto rohovém domě se nám dodnes zachovala renesanční sgrafita v podobě tzv. psaniček. *Najděte psaničko, které je umístěno mezi okny a nakreslete si tento nejoblíbenější dekorativní prvek.*

Kromě psaniček nám tento dům ukazuje další renesanční prvky, jako je sgrafitová římsa nebo rovné obdélníkové okno.

Zadivejte se na průčelí domu a dokreslete si sgrafitovou římsu.

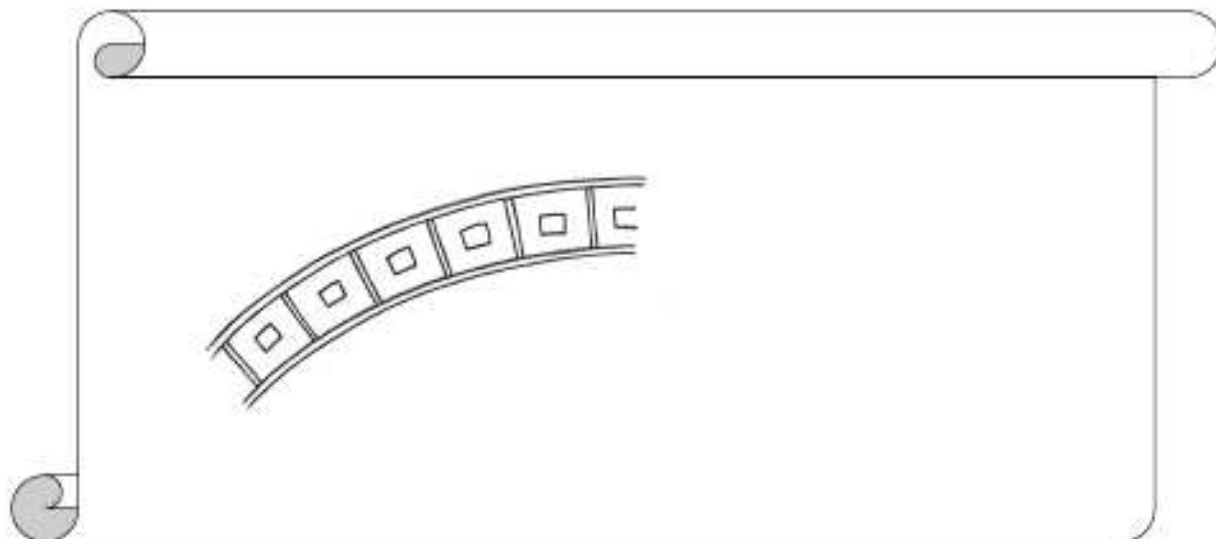

Když se zamyslíte, co vám sgrafitová římsa připomíná?

Na sousedním domě na **náměstí Přemysla Otakara II.**, který nese název **U jezdce svatého Jiří**, najdeme stejné vyobrazení, nazývané také jako mořské vlnky. Dalším renesančním prvkem, se kterým se při svém putování seznámíte, je tzv. *bosování*. Zde je můžete spatřit podél arkády loubí.

Pozorně se na bosování podívejte a dokreslete si je do obrázku.

Pozorně si všimněte také střech na obou domech. Pro renesanci jsou typické střechy tzv. sedlové, jež jsou „zakrývány“ výraznými a dominantními římsami, pravoúhlými atikami či nejrůznějšími štíty. Nejčastějším materiálem na střechu byl dřevěný šindel, vzácněji se používala i pálená taška, případně měď na složitější části střechy. Na domě U jezdce svatého Jiří můžete spatřit výrazný štít, jehož tvarované voluty připomínají lidovou architekturu. Jak vidíte, renesance není jen dominantním stylem města, ale zasáhla také za jeho hranice.

U jezdce svatého Jiří

Rožnov

Po této východní straně náměstí se potřebujeme přesunout do jihovýchodního rohu náměstí a nalézt dům U jelena. Ovšem po cestě se nejdříve pokuste najít dům U zlaté hvězdy, s typickou renesanční fasádou z roku 1570 a nezapomeňte si ho zakreslit do plánku.

Na štítu jeho fasády jsou renesanční sgrafita v podobě položených volutových spon.

*Víte, co je to voluta? Pokuste se ji nakreslit.
Co vám voluta připomíná?*

Přesouváme se nyní dále po východní straně náměstí, kde na jeho konci v minulosti stával Stulíkův dům. V současné době tento dům již nemůžete spatřit, neboť byl zbořen. Na jeho místě, na rohu s **ulicí Karla IV.**, dnes stojí majestátní dům, dříve nazývaný jako Palác Včela. Ukážeme vám jej alespoň na fotografii.

Pokud se otočíte, spatříte rohový dům, který sousedí s **ulicí Dr. Stejskala**. Na jeho fasádě bylo objeveno renesanční sgrafito z roku 1569 s vyobrazením jelena.

Dokážete ho najít?

Hned vedle tohoto domu se na náměstí Přemysla Otakara II. nachází dům s číslem 30, který nese název U bílého anděla a jak jste jistě poznali, je také renesanční.

*Podívejte se na jeho průčelí –
dokážete také zde objevit dataci?*

Prohlédněte si atiku, která nám ukazuje typický renesanční prvek – iluzi dalšího neexistujícího poschodí. V tomto domě se také dochovala renesanční úprava interiéru, včetně renesančního malbou zdobeného schodiště do horní síně. Tento dům je veřejnosti přístupný, proto pokud budete potichu, můžete se jít podívat dovnitř.

Abychom mohli pokračovat v naší cestě, musíme přejít na protější stranu náměstí. Až se tam dostanete, všimněte si domu Plachého 1, dostavěného v renesančním stylu (dnes Dům sportu a módy P-P). S motivem atiky jste se již setkali.

Zamyslete se, u kterého domu to bylo?

Stavebně patří renesance k obdobím největšího stavebního vzepětí budějovických měšťanů. Jen na náměstí Přemysla Otakara II. byly přestavěny více než dvě desítky gotických domů a téměř dalších 13 budov vybudováno nově. Těžiště renesančních úprav náměstí spadá do 60. let 16. století a je tedy velmi pravděpodobné, že autorem této výzdoby domů na náměstí mohl být stavitel Vincenc Vogarelli, s nímž jste se již setkali při stavbě Černé věže.

Vzpomenete si ještě, kdo přirovnal České Budějovice k „italské Florencii“?

Severní strana náměstí s renesančními průčelími, pol. 18. st.

Uličkou **Plachého** napravo od tohoto domu projdete do **ulice Hroznová**. Zde najdete dům s číslem 22, který se od ostatních renesančních domů poněkud liší.

Myslíte si, že se ještě jedná o renesanční dům? Čím je jeho výzdoba jiná oproti domům na náměstí?

Napovíme vám, že jsou zde patrné prvky nového vlivu, tzv. manýrismu, který se v našich zemích objevuje koncem 16. století. Pokud bude objekt otevřený, jděte se podívat do vstupní síně, kde můžete spatřit další renesanční prvek – klenbu.

Vybavení domu bylo stejně jako vnější vzhled závislé na sociálním postavení majitele. Typickou místností v přízemí byla dolní síň, v níž se nejčastěji nacházela řemeslnická dílna. Náročnější řemesla (jako např. bednáři a koláři) se provozovala ve všech přízemních prostorách – v dolní síni, komoře i na dvoře, kde se uskláňoval materiál nebo nástroje. Ovšem některá umělecká řemesla zpracovávající drahé kovy se z bezpečnostních důvodů přesunovala v 16. století do horního patra. V prvním patře pak byla reprezentativní místností bohatých měšťanů tzv. přední světnice, nejčastěji s trémovými stropy, kachlovými kamny, koberci a honosným nábytkem.

Nezapomínejte si domy zakreslovat do svého plánu.

Z Hroznové ulice se vydáte ulicí **U Černé věže**, kde spatříte nejlépe dochovaný dům, tzv. Wortnerův dům č. 24. V tomto domě se mísí prvky renesanční s prvky předchozího stylu – gotiky. Typickým výrazem gotiky je zde atika s cimbuřím, ozdobnou věžičkou a se štílnou.

Pokuste se odpovědět, pokud by byla věžička funkční, k čemu by sloužila?

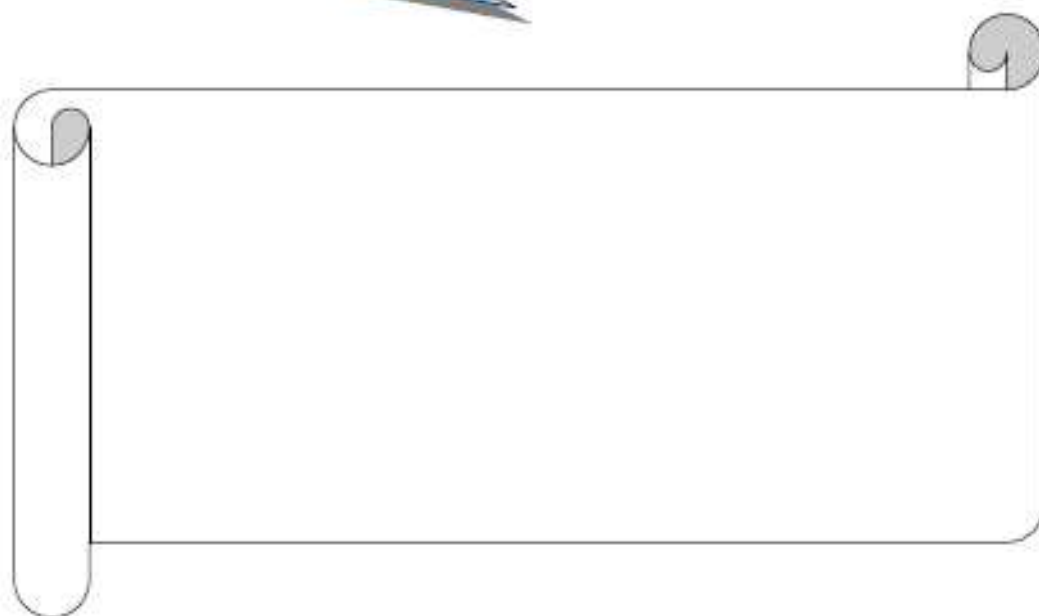
V tomto domě je také patrný pozůstatek typického renesančního interiéru, v němž se uplatňovala klenba, především křížová a hřebinková, někdy doplněná další štukovou výzdobou.

Klenby se používaly ve všech slohových architektonických obdobích a jsou součástí horizontálních konstrukcí, oddělujících jednotlivá podlaží staveb. Klenby se stavěly z kamene, cihel nebo litého zdiva a vždy se oprávněně považovaly za konstrukce velmi pevné a odolné, zabezpečující prostor spolehlivě zejména proti požáru, případně proti vloupání. Současný název pro konstrukci je novějšího původu – ve středověké češtině se klenbě (a také celému klenutému prostoru) říkalo „sklep nebo sklepenie“. Klenbu charakterizují žebra klenební, meziklenební, přístěnná či přízdní o různých profilech. Zprvu bývala žebra kamenná nebo keramická (a pestře omalovaná), od renesance se napodobují i ve štuku a mnohem později též ve dřevě.

Známe klenby válcové a sférické, které se dále dělí na klenbu valenou, klášterní, neckovou, zrcadlovou, křížovou či žebrovou.

Vejděte dovnitř a pokuste se klenby namalovat. Co vám připomíná motiv dekoru na vrcholu kleneb?

Z ulice U Černé věže se vydáte úzkou **ulicí Hradební** západním směrem do **ulice Krajinská**. Zde naleznete **Zátkův dům č. 41** s vysokou atikou s méně výraznou atikovou římsou ukončenou obloučkovými štíty.

Zde jsou patrné půlobloučky, oddělující hranolovité čučky a představující motiv vlaštovičích ocasů.

Ulicí Krajinskou postupujte na roh s **ulicí Hroznovou**, kde zcela jistě poznáte objekt **masných krámů**. Také tento dům nese renesanční prvky, neboť i cechy cítily potřebu stejně jako měšťané vyjádřit svůj společenský vzestup.

Věděli byste, k čemu původně tento objekt sloužil?

Uměli byste porovnat renesanční portál s gotickým? Který je renesanční, zakroužkujte.

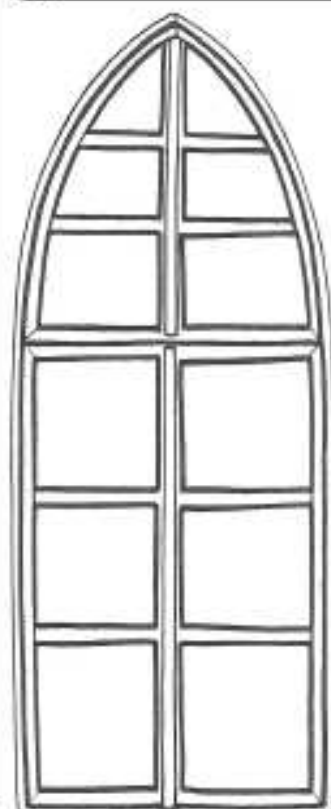
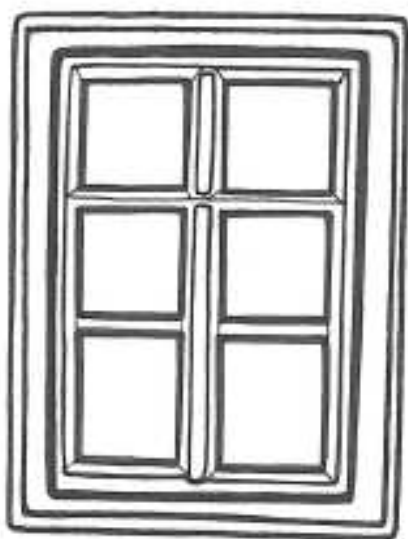
a)

b)

Poznáte, které okno je renesanční?

Pořádně si objekt prohlédněte a zamyslete se, co zde dodnes zůstalo renesančně zachováno.

Co Vám připomíná štít zadní části domu?

Pokud se otočíte a podíváte přes ulici, můžete spatřit budovu dnešní Komerční banky, na jejímž místě v době renesance stával Ettmayerův dům.

Pokračujte ulicí Hroznovou a zabočte na **Piaristické náměstí**, kde se nachází solnice. Solnice je ve městě jediným dochovaným příkladem hospodářského objektu.

Víte, k jakému účelu sloužil objekt původně? Odhadnete, kolik má pater?

Jak můžete vidět, solnice nese prvky jak slohu gotického, tak renesančního. Již na první pohled si všimnete stupňovitého štítu, jehož stupně jsou ozdobeny nefunkčními střílnami.

A protože se blížíme k závěru, naše putování renesančním městem ukončíme na dvoře českobudějovické radnice. Dostanete se k ní **ulicí Českou**, když projdete průjezdem u domu č.5. Radnice je výraznou dominantou Českých Budějovic, neboť to bylo místo, kde se již přes 700 let scházejí vedoucí představitelé města. Českobudějovická radnice při pohledu z náměstí Přemysla Otakara II. je zcela barokní, ale dvůr působí renesančně. V době, kterou se zabývá naše putování, radnici stavěl italský stavitel Hans Spatz a to ze dvou gotických domů. Jakmile vstoupíte na její nádvoří, pokuste se najít odkrytá drobná renesanční sgrafita a na pavlači tři slepá okna.

Nechybí zde opět ani letopočet, napsaný tentokrát římskými číslicemi.

Pokuste se ho doplněním jediného písmene vyluštit.

Stejnou cestou, jakou jste přišli, se vraťte na roh ulice České a Radniční, kde najdete výklenek (napovíme vám, že je směřován do ulice Radniční).

Až jej naleznete, dokreslete si iluzivní římsu výklenku včetně šambrány.

Víte, co je šambrána a jaká je její funkce?

Na závěr našeho putování po stopách renesance máme pro vás úkol. Na objektu radnice je umístěno měřitko délkové míry.

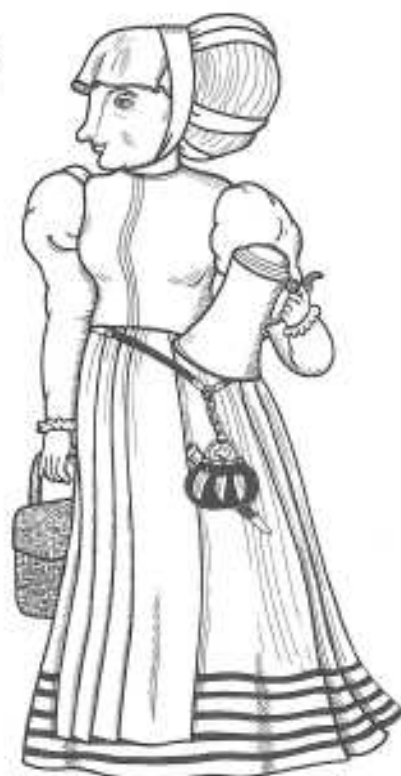
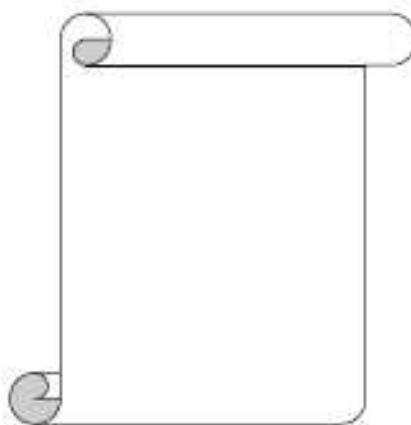
Dokážete jej najít a pojmenovat?

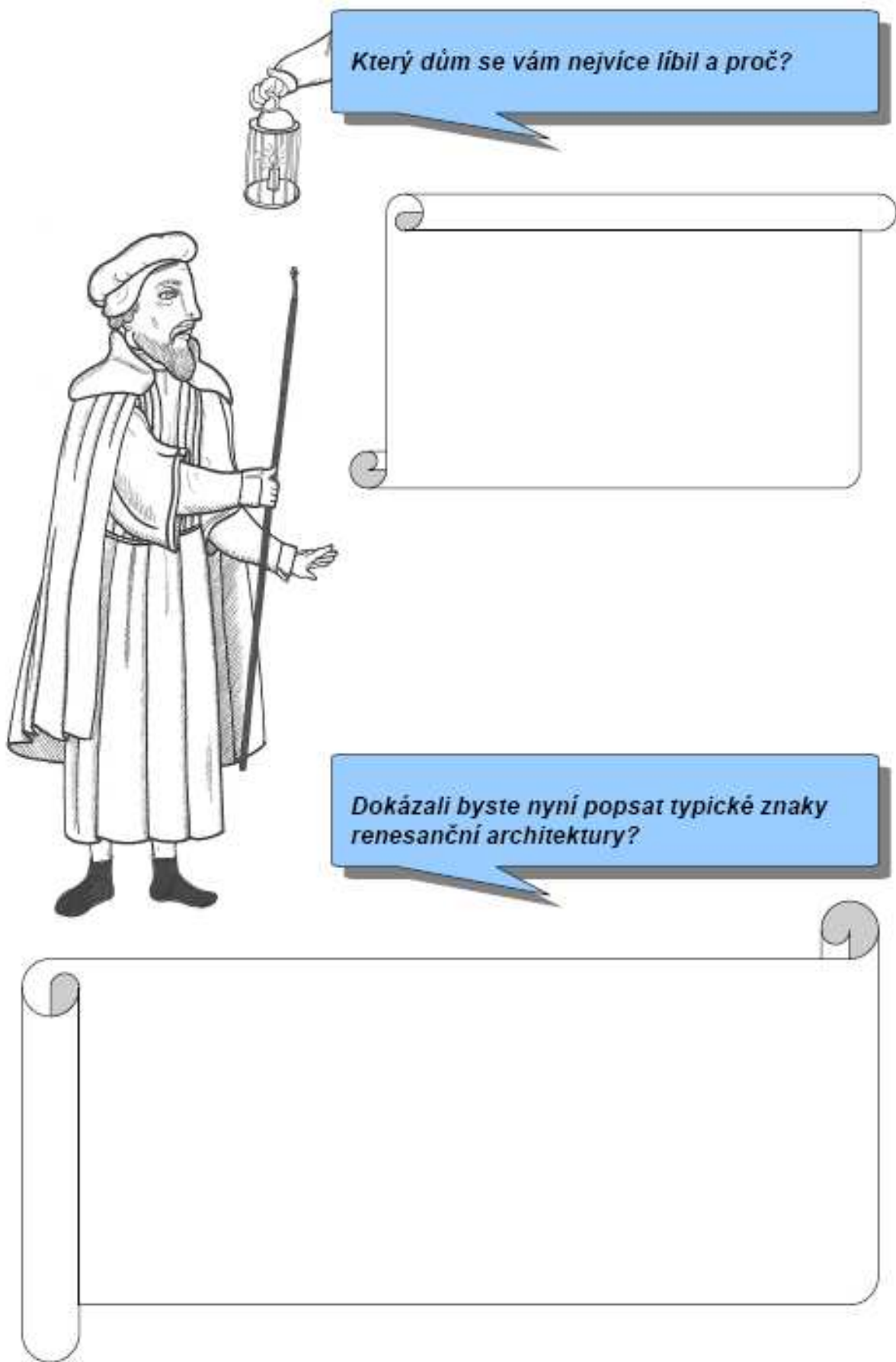
Závěrečné shrnutí

Renesance přinesla do období, které trvalo téměř tři století, nový styl, vyznačující se zesvětštěním, individualismem a návratem antiky. Jak jsme si již řekli, renesance ovlivnila nejen životní styl, umění a literaturu, ale také dobovou architekturu. Renesanční architektura již nemá na rozdíl od gotiky funkci obrannou, ale reprezentativní, odrážející spíše lidské měřítko, než duchovní. Místo kostela se základní architekturou stává šlechtický zámek, palác a měšťanský dům. Svůj vliv na podobu české a moravské renesance mělo ve srovnání se slunnou Itálií chladnější klima. Stavby proto byly uzavírány spíše dovnitř, ačkoliv arkády, jako typický renesanční prvek, se u nás také uplatňovaly. Pokud se vám podaří navštívit některá níže doporučená místa, můžete si arkády prohlédnout hlavně na nádvořích zámků. V českých zemích se oproti zámkům vizitkou města stávají radnice a vysoké městské věže, stavějí se městské brány jako reprezentativní vstup do města. Poprvé od antické doby se objevují volně stojící sochy, přičemž na rozdíl od středověku dokážou umělci vdechnout sochám emoce, jak v obličejích, tak gestech. Také malba se v renesančním období vyvíjela. Začíná se používat hloubka a stín, trojrozměrnost a perspektiva. Jak jste se během našeho putování dozvěděli, renesance nám zanechala dominantu Černou věž spolu s odkazem rozkvětu architektonické výstavby města.

Jak po sobě slohová období následovala? Víte, jaký styl předcházel renesanci a jaký po ní následoval?

Jsme u konce našeho putování Renesančním městem.

Který dům se vám nejvíce líbil a proč?

Dokázali byste nyní popsat typické znaky renesanční architektury?

Slovníček

atika - zeď nad hlavní římsou stavby, kryjící pohled na střechu

arkáda - oblouk na svislých podporách (sloupech, pilířích)

arkýř - útvar zevně vystupující z nároží nebo líce stavby

balustráda - dekorativní zábradlí z kuželek, váz nebo soch

bosáž - plasticky ztvárněné nebo v omítce napodobené kvádrové zdivo nároží nebo stěny

cimbuří - zubaté zakončení hradeb

čučky - ozdobný zakončovací architektonický prvek, dekorativní motiv českých renesančních štítů ve tvaru kruhů, šišek, čtyřbokých váz apod

fasáda - vnější stěna budovy, průčelní fasáda (průčelí) s hlavním vchodem zpravidla obrácena do ulice nebo zahrady

klenba - zděná oblouková stropní konstrukce (valená, necková, zrcadlová, placka, křížová,...)

klenba hřebínková - zcela zploštělá, tenké hrany vytažené v omítce

klenba křížová - kolmý průnik dvou a více valených kleneb, svedených do ostrých hran

krakorec - kamenný nosný článek z opracovaných hranolů, vysunutý ze stěny (krakorce nesou např. arkýře, ochozy, balkóny)

krenelování - zdobení budov pevnostními motivy

ostění - architektonické orámování okenního nebo dveřního otvoru, nejčastěji kamenné

piloty - dřevěné (dubové) kůly zapuštěné/zatlučené do země, které byly součástí základů a používaly se v bažinatém terénu (musely být ve vlhku bez přístupu vzduchu, aby neshnily)

portál - architektonické nebo plastické orámování otvoru dveří nebo vrat

římsa - vodorovný architektonický článek (kamenný, zděný, omítaný) člení nebo ukončuje

sgrafito - rýsovaná technika - geometrický vzor (obdélníky, psanička) nebo kobercový, omítka má dvě vrstvy, svrchní se za vlhka proškrabuje na zaslou spodní

šambrána - profilované různě zdobené štukové nebo dřevěné orámování okenních otvorů

vlys - vodorovný pás vyplněný ornamentální výzdobou - reliéfem, sgrafitem nebo malbou

voluta - dekorativní štukový prvek - spirálový závit štítu

Tipy na výlety za renesančními památkami

Zámek Kratochvíle
Zámek Třeboň
Jindřichův Hradec – renesanční palác s bohatými arkádami
Kostel nejsvětější Trojice v Jindřichově Hradci
Vodní zámek Červená Lhota
Český Krumlov
Dačice - Starý zámek
Dačice - renesanční věž

Literatura:

Encyklopedie Českých Budějovic, České Budějovice 2006

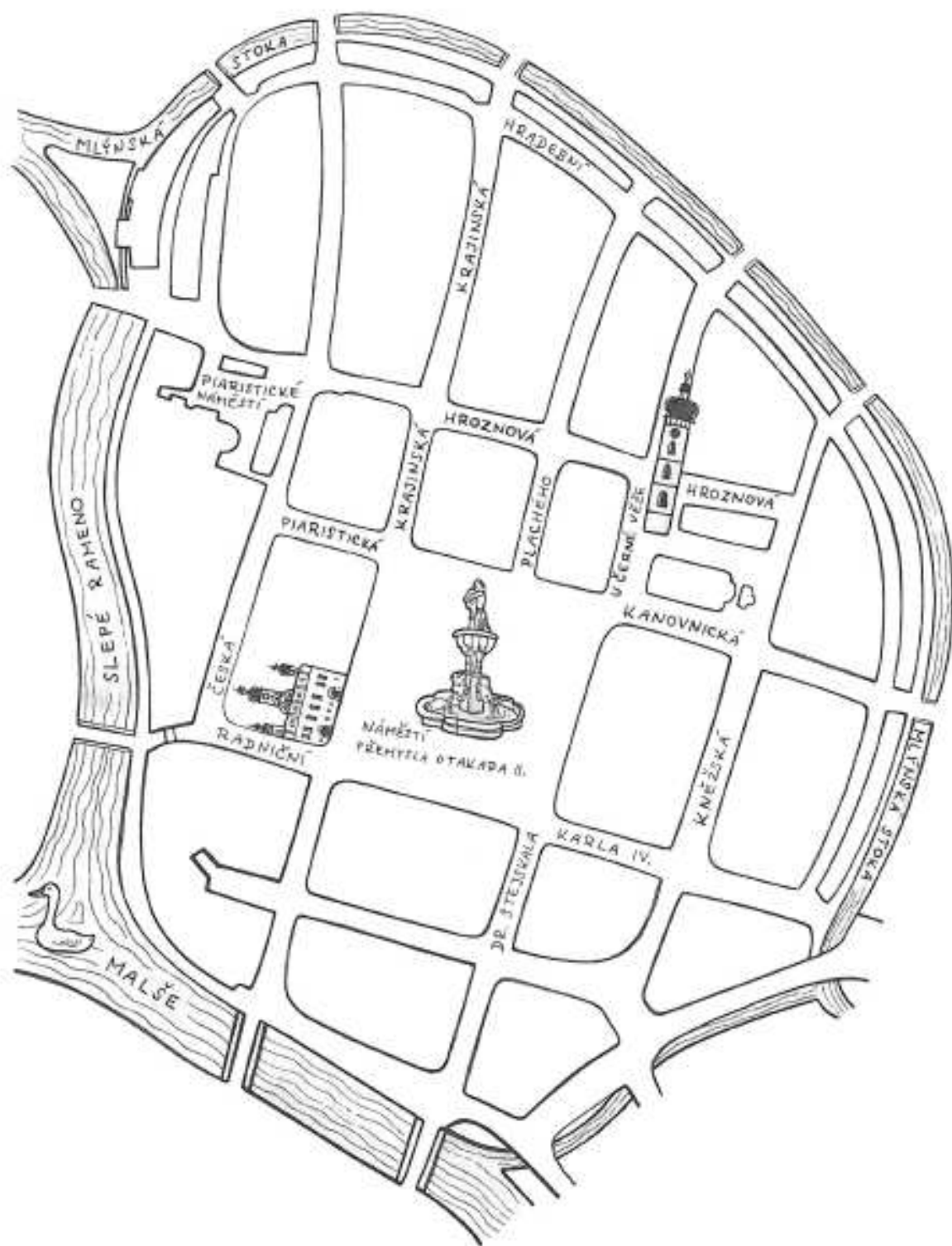
Milan Binder – Jan Schinko, Věže a věžičky Českých Budějovic, České Budějovice 2006

Daniel Kovář, České Budějovice. I. díl, Vnitřní město, Praha - Litomyšl 2006

Poděkování:

Kateřině Cichrové, Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště České Budějovice

Řediteli Státního okresního archivu České Budějovice, Danielu Kovářovi za poskytnutí archivního materiálu

Zpracoval

Odbor památkové péče Magistrátu statutárního města České Budějovice

Text a fotografie Jana Taubrová a Simona Foltýnová

Fotografie Milan Binder

Ilustrace Lucie Müllerová

Návrh grafické úpravy Simona Foltýnová a Jana Taubrová

2009

